Cinege tanösvény - Természetjáró útvonal

Bármelyik évszakban is látogatunk ki a parkerdőbe, ha figyelmesen közlekedünk, a parkerdő leggyakoribb madarával, a cinegével találkozni fogunk. Még ha nem is látjuk meg az ágak között, de a hangját biztosan hallani fogjuk. A cinege nemzetség közül a széncinege, a kékcinke állandó lakója az erdőnek, ritkább vendég a barátcinege.

Táv: 1.5 km

Idő: 45 perc

Állomások száma: 11

A 45 perces kis parkerdei séta elsősorban kisiskolás, kisgyermekes családoknak ajánlott. A felkeresett virtuális állomások segítségével a séta végére megismerhetjük a parkerdő leggyakoribb énekes madarát, a cinegét, és azt a madárvédelmi munkát, aminek köszönhetően a cinege igen nagy számban található a környéken.

A tanösvény a parkerdei játszótérről indul és ide is érkezik meg. Az állomások azonban már a játszótéren kívül vannak, így akkor is végig lehet járni, ha a játszótér zárva van. A játszótér hátsó kapuján kilépve, rögtön az első állomás fogad majd minket. Az alábbi videóban végigkövethető egy cinegecsalád titkos élete, a fiókák felnevelése:

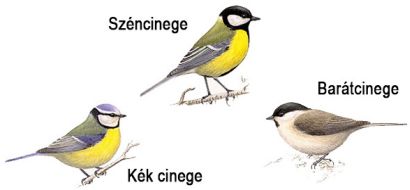
https://www.youtube.com/watch?v=_aH-YcJlXiU

Javasolt útvonal letöltése: Letöltés

Tanösvény állomásai:

1. állomás: Cinegék az erdőben

A cinege nemzetség közül a széncinege, a kékcinke és a barátcinege állandó madara az erdőnek. A széncinege közülük a legismertebb. A sárga hasuk közepén hosszant végigfutó fekete csík a hímeknél szélesebb, mint a tojóké. A kékcinkét leginkább kék „sapkájáról” ismerhetjük meg, de mérete is kisebb a széncinegétől. A barátcinege melléről hiányzik a végigfutó fekete csík, színe egyszerű szürkésbarna, de fejét neki is fekete „sapka” díszíti. Belőlük van a legkevesebb, csak elvétve találni egy-egy fészkelést. Mindhárom faj arcfoltja fehér. A három bemutatott cinegén kívül még többféle cinege van, de a parkerdő lakói között velük találkozhatunk.

Kérdés: Leggyakoribb a széncinege az erdőben. Izgága, élénk örökmozgó, közvetlen, bátor madár. Talán a hangja is ezt sugalja. Az embertől nem fél, hacsak nincs előzőleg rossz tapasztalata. Tavasszal hallatja jellegzetes hangját. Mit hallhatunk ilyenkor?

1. nyitnikék-nyitnikék
2. kru-kru
3. csip-csip

A nagyjából 30 méterre lévő útelágazásig megyünk, onnan majd jobbra fordulva fogunk továbbhaladni.

2. állomás: Fészkelési hely

A tél végével már megfigyelhető a cinegék fészkelésre alkalmas helyek iránti keresése. A kiszemelt fészkelőhelyet a tojó hevesen védelmezi. Bár szinte bárhol képes költeni, leginkább rőzserakásban, fák odvaiban fészkel, de ha van az erdőkbe számára megfelelő madárodú kihelyezve, akkor azt választja. Akkora nyílású helyet keres, amibe még éppen befér, mivel a fészket harkályok, mókusok, menyétek támadhatják meg. Így a barát- és kékcinege az „A” típusú odút keresi, aminek berepülő nyílása 26-28mm, a széncinege az eggyel nagyobb „B” típust kedveli, aminek 32-34mm átmérőjű a nyílása.

Kérdés: Új madárodú kihelyezésére az ősz a legalkalmasabb időpont, tavaszra így megszokják az új fészkelési helyet a madarak. Mióta erdővé nőtt az 1970-es években telepített tölgyes, számos odú ki lett helyezve a területre. Az első cinegéknek szánt odú 2008-ban került ki. Azóta az MME szolnoki csoportja mellett az erdőgazdaság is számos odút kihelyezett már. Jelenleg nagyjából 50 odú van nyilvántartásban. Az útelágazásnál balra a pihenő pad után ha felnézünk a fákra, ott is egy odú látható. Melyik számot tudod leolvasni róla?

1. 11
2. 92

3. 43

Az útirányjelző táblán a Nedves rét felirat mutatja a helyes irányt. Az erdei ösvényen haladva 80 méter után találjuk a következő állomást.

3. állomás: Fészek

Március végén, április elején már jól megfigyelhető a fészket építő madarak mozgása az odúknál. Ilyenkor már hallhatjuk a széncinegék jellegzetes tavaszi hangját, a „nyitni-kék”-et. A tojók gondosan építik a fészket, aminek váza gyökér és fűszál, majd mohával és állati szőrrel puhára bélelik. A fészek építéshez majdnem minden adott az erdőben. Száraz fűszál, moha van bőven, a bélésül szolgáló állatszőrből viszont nagyon kevés van, mert a vadaspark lakóit kivéve viszonylag kevés emlős él az erdőben. De szerencsére ezen könnyen tudunk segíteni.

Kérdés: A szemfüles erdőjárók talán észre is vették az úttól nagyjából 10 méterre lévő odút. Keresd meg az erdőben, hogy honnan gyűjti a bélésanyagot a fészkéhez a cinege. Ha az út bal oldala felé benézel, furcsa dolgot találhatsz. Találtál valami nyomot?

1. Eldobott cigaretta csikket
2. Eldobott csokis papírt
3. Bokorra kihelyezett állati szőrgolyót.

Haladunk tovább az erdei ösvényen.

4. állomás: Tojások

A tojók április közepétől tojják a tojásokat, amik fehér alapon vörhenyes mintázatúak és nagyon változatos pettyezésűek. A széncinege 13*18mm-es, a másik két faj ettől kicsit kisebb tojásokat rak. 8-11 tojás szokott rendszerint előfordulni a fészkekben, de olykor csak 3 tojást találunk a fészekben. A cinegék már kora tavasszal képesek felmérni, hogy mikor lesz a legnagyobb hernyócsúcs, és ehhez az időszakhoz igazítják költésük kezdését és hogy mikor-mennyi tojást érdemes lerakni.

Kérdés: Az állomásnál rögtön az út szélén balra egy tölgyfán odú is látható. Milyen számot sikerül leolvasni róla?

1. 33
2. 66
3. 99

Haladunk tovább az ösvényen. Az erdő szélénél fogjuk találni a következő állomást.

5. állomás: Fiókák

Május első hetében sokszor már fiókás fészkekkel találkozunk. 13-16 nap alatt kelnek ki a kis cinegék a tojásból. Ha hűvös az idő, a tojó a fészkén ül és melegíti a kicsiket, mert a fiókák kezdetben csupaszok. De gyorsan tollasodnak, három hetesen már fel lehet ismerni cinege mivoltukat tollazatuk alapján. Könnyű megfigyelni az etetni járó cinege szülőket, csőrükben az élelemmel, megállás nélkül hordják a

táplálékot. Az odúban költő énekesmadárfajok a kelés után 18-26 nap múlva a teljes röpképesség elérése előtt már elhagyják az odút. Ezért az erdőben, kertben talált tollas fiókákat nem kell „megmenteni”, a szülők gondoskodnak róluk. A kirepülő fészekalj még egy darabig együtt marad. Ilyenkor tanulják meg a szülőktől, hogy a karvaly nagy ellenség. Gyors támadással, meglepetésszerűen csap le áldozatára, főleg bokrok, fasorok, erdőfoltok takarásából lepi meg zsákmányát az élőhelyi sajátosságokat kihasználva.

Kérdés: A nyár beköszöntével mivel kedveskedhetünk a cinegéknek leginkább?

1. Etető kihelyezéssel
2. Erdei, kerti itatók létesítésével.
3. Kalitka kihelyezéssel.

A sorompó után ha kilépünk az erdőn kívülre, a Nedves rét szélére érkezünk. Itt balra fordulva haladunk tovább az erdő szélén.

6. állomás: Fiókák etetése

A széncinegék nyáron elsősorban rovarokkal és pókokkal táplálkoznak, melyet a fák lombkoronájából szedegetnek össze. Költési időszakban előszeretettel visznek a fiókáknak fehérjedús hernyókat. A fészkelést úgy időzítették, hogy az erdőt alkotó tölgyfa leveleit kora nyáron ellepő gyapjaslepke hernyók terített asztallal szolgálják a fészekalj etetését. Ezzel óriási kárt előznek meg, hiszen a kártevők képesek az erdő friss hajtásait teljesen lekopaszítani.

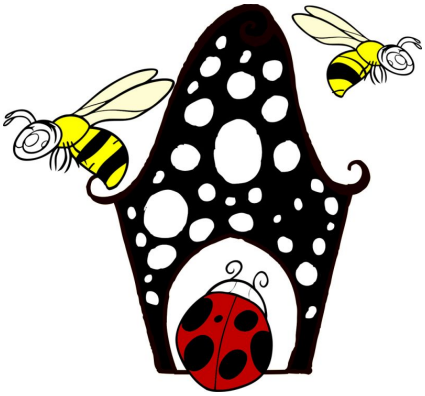
Kérdés: Mit gondolsz, egy fészekalj felneveléséhez mennyi hernyót képes összegyűjteni a cinegepár?

1. 100–200
2. 1-2 ezer
3. 10–20 ezer

Az erdő szélén haladunk tovább.

7. állomás: Élőhely

Az előttünk elterülő réten tavasztól késő őszig virágtenger alakul ki, ha nincs kaszálva a növényzet. Bár a cinegék erre a nyílt területre ritkán merészkednek, annál több rovar végzi fontos munkáját, akik szintén fontos részei az erdőt alkotó közösségnek. Az erdő bokrainak porzásáért felelős méhek és más rovarok a réten akkor is találnak virágzó növényt, ha az erdőben éppen nincs. Így a rét az erdő lakóinak is nagyon fontos, és ha több méh van, akkor lesz aki beporozza bogyókat termő erdei bokrokat, fákat, így biztosítva a bogyós élelmet.

Kérdés: Hogy a rovaroknak is legyen „költőhelyük”, könnyen biztosíthatunk számukra kedvező helyet. Az állomásnál az erdő szélén egy fára erősített farönköt találsz, ami az úgynevezett darázsgarázsként funkcionál. Ne félj, az itt található méhek nem

veszélyesek! A magányos méhek békés természetűek, nagyon hasznosak a beporzásban. Mit látsz a farönkön?

1. A különböző méretű lyukakkal lett kifúrva.
2. A belsejében egy kaptár van.
3. Az aljára már építettek kaptárt a méhek.

Továbbhaladunk az erdő szélén, majd a jobbra kanyarodó úton a kanális partjához érkezünk. Innen egészen a hídig haladunk tovább.

8. állomás: Téli etetés

Ősszel és télen a megritkult zsákmány rovarok miatt a széncinegék bogyókkal és magvakkal egészítik ki étrendjüket. A cinegék nagy része télire rendszerint csapatokba verődve a városba húzódik, ahol a madárbarát kertekben az etetőkön terített asztal várja őket. Szerencsére sokan kertjeikben etetik is rendszeresen őket. Fontos, hogy ha elkezdtük, tavaszig ne is hagyjuk abba az etetést!

Kérdés: Móra Ferenc írónk egyik versében megírta a cinege nagy bánatát. "Vége van a nyárnak, hűvös szelek járnak, nagy bánata van a cinegemadárnak." A vers szerint mi is a bánata a cinegének?

1. Szeretne elmenni, ő is útra kelni.
2. Fázik az árva.
3. Tavaszt várja.

Ha elérjük a kanálison lévő hidat, balra bemegyünk az erdőbe az ösvényen. Harminc méter után fogjuk elérni a következő állomásunkat.

9. állomás: Az odúk ellenőrzése

A kihelyezett odúk a madarászoknak minden év elején már korán munkát adnak. Az odúkat márciusra már ki kell tisztítanunk, a télen szálláshelyül használt odúkban felhalmozódott ürülékre és behordott anyagokra nem jó, ha fészek épül. Az odúk állapotát rendszeresen ellenőrizni is kell. Az ellenőrzések során az odúk gyors karbantartását is el kell végezni. Az első fészekalj kirepülése után ismét takarítás jön. Szerencsére a cinegék nem nagyon érzékenyek az ellenőrzések miatti esetleges zavarásra. Volt már arra is példa, hogy más helyről származó fészekből kellett az elárvult kiscinkéket szétosztani a hasonló korú fészekaljak között, és a fiókák sikeresen nőttek fel a pótszülőknél.

Kérdés: Sajnos a harkályfélék, amikből az erdőben a sok beteg fa miatt nagy számban van, gyakran rongálják meg az odúkat is. Még az odú renoválása során felrakott lemezborítást is képesek csőrükkel szétverni. Újabban kemény pvc csőből is készültek odúk. Bár ezeket is képes sajnos a harkály megrongálni, könnyeben karbantarthatók mint a hagyományos deszkából készült odúk. És a cinegék is előszeretettel választják költőhelynek. Ha balra tekintgetünk az erdőbe, úgy 10-15 méterre láthatunk egy ilyen odút. Ha közelebb megyünk hozzá, leolvashatjuk a számát. Milyen számot látunk rajta?

1. 8

2. 18
3. 28

Az erdei úton sétálunk tovább. Mielőtt a sorompót elérjük, balra egy odút keressünk az út mellett 5 méterre.

10. állomás: Odú más madaraknak

Ökörszem, házi rozsdafarkú, vörösbegy, erdei pinty, barázdabillegető is található az erdőben az énekesmadarak közül. A cinegék mellett más madarak számára is biztosít a fészkelőhelyet az erdészet. A pihenőhely közelében többféle odú is van kihelyezve.

Kérdés: Még a sorompó előtt balra egy ha elnézünk, egy "C" típusú odút láthatunk. A sorompó után, a pihenőhely mellett balra pedig egy "D" típusú odú látható. Milyen számokat olvashatunk le róluk?

1. 29 és 30
2. 19 és 20
3. 39 és 40

Egyenesen haladunk tovább a játszótér felé mutató tábla alapján. Ha a távvezeték alatt átmentünk, 10 méterre az erdőben lesz a következő állomás.

11. állomás: Társlakók

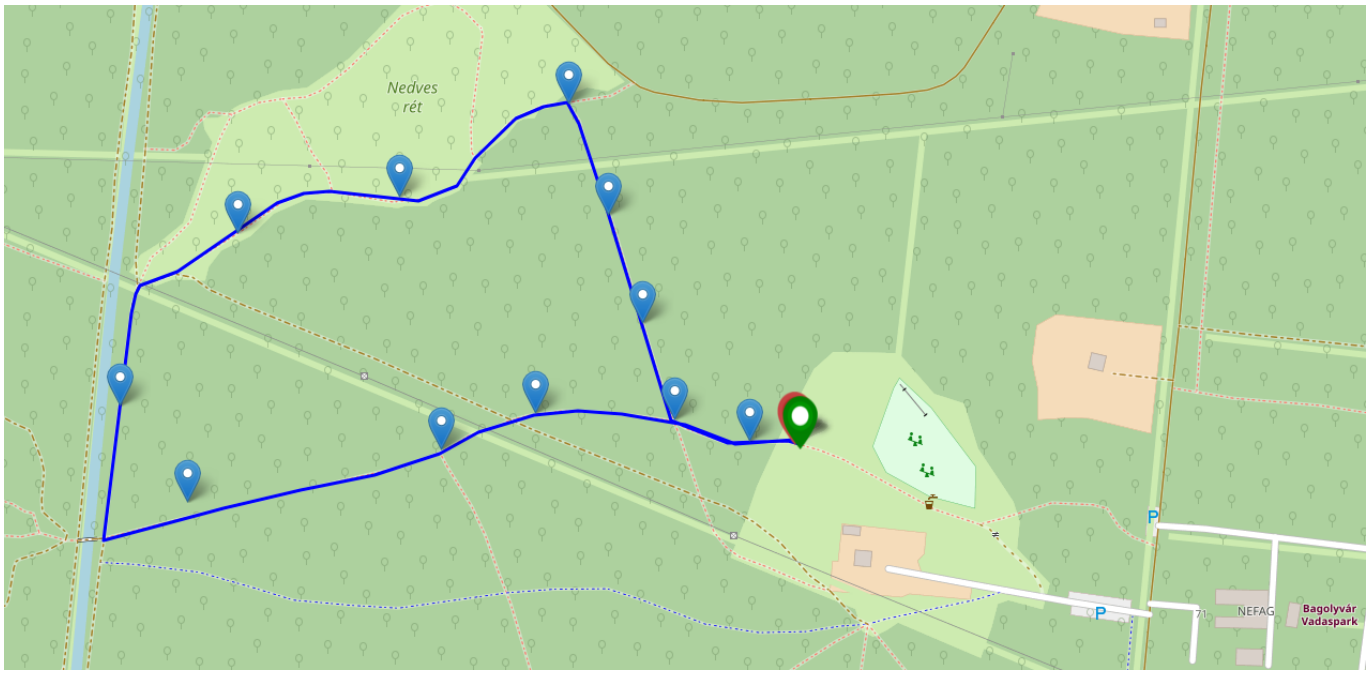

Olykor más lakók bérlik ki a biztonságot nyújtó helyet. Vigyázz! "Idegenek" az odúban! Nyár derekától gyakran találkozhatunk olyan odúkkal, melyeknek nyílásán ki-be röpködnek ezek az óriás termetű hártyásszárnyúak a Lódarazsak. Ne bántsd őket és gyere el a közelükből! A fészeknél mindig van néhány őrszem, akik jeleznek, ha védeni kell a fészket. A fészek 2–3 méteres körzetében indokolatlanul vagy minimális ingerlésre is támadhat. Ha nem merészkedünk közelebb, azonban nem fog bántani minket. A lódarázs természetes ragadozói a gyurgyalag a darázsölyv, és a borz. Mivel a környéken ezekből is van, így hasznuk is van. Az állomás után darázsfészket fogsz az út bal oldalán látni, így határozottan haladj majd el mellette.

Kérdés: Ha látsz darázsfészket, mit kell tenni?

1. Le kell verni a helyéről.
2. Nem kell őket bántani, mellettük gyorsan el kell haladni.
3. Szemléljük meg alaposan.

Utolsó állomáshoz érkeztünk. Utunk végére értünk. Ha tovább haladsz egyenesen az úton, a séta kiindulási helyére a parkerdei játszótérre érkezel. Köszönjük, hogy velünk tartottál! Reméljük észrevetted, ha kicsit alaposabban figyeled a környezted, mennyi mindent láthasz!

Az alkalmazás letölthető a Play áruházból:

Vágd zsebre a telefonod, és fedezd fel a környezeted történelmét, értékeit, nevezetességeit!

www.gordogok.hu